רַב פָּפָּא, מקובל בידינו להלכה, שצריך ליתן הקומץ בכלי שרת לקדשו אחר הקמיצה, ואם לא הניחו בשולי הכלי אלא דַּבְּקֵיהּ לַקּוֹמֶץ בְּרוֹפְנֵיהּ דְּמָנָא – הדביק את הקומץ בדופן הכלי מבפנים מַאי, האם תּוֹךְ כְּלִי בְּעִינַן, וְהָא אִיכָּא, שהקומץ נמצא בתוך הכלי, אוֹ דִילְמָא דווקא הַנָּחָה בְּתוֹכוֹ בתחתית הכלי כְּתִיקְנָן – כדרך הנחה בכלי בְּעִינַן, וְהָא לֵיכָּא, תֵּיקוּ.

ספק נוסף בענין זה: בָּעֵי רַב בַּר רַב אַשִׁי, אַפְּבֵיהּ לְמָנָא – הפך הכלי על פניו וְדַבְּקֵיהּ לַקּוֹמֶץ בְּאַרְעֵיתֵיהּ דְּמָנָא, שהיה לכלי מאחוריו בית קיבול והניח שם את הקומץ, מַהוּ, הַנָּחָה בְּתוֹכוֹ בְּעִינַן וְהָא אִיכָּא, שהניחו בתחתית הבית קיבול, אוֹ דִילְמָא הַנָּחָה בתחתית הכלי העומד כְּתִיקְנָן בְּעִינַן, וְלֵיכָּא, תֵּיקוּ.

ספק נוסף בענין חפינת הקטורת של הכהן גדול ביום הכיפורים: בָּעֵי רַב פָּפָּא, 'מְלֹא חָפְנָיו' שָׁאְמְרוּ, האם צריכים שיהיו מְחוּפְקוֹת ושוות לשפת ידיו, אוֹ גְּדוּשׁוֹת ועולות הרבה משפת ידיו. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא לְרַב אַשִׁי לפשוט ספק זה, תָּא שְׁמַע, שנינו בברייתא, 'מְלֹא חָפְנָיו' שָׁאְמְרוּ לֹא מְחוּפְקוֹת וְלֹא גְּדוּשׁוֹת אֶלָּא טְפוּפוֹת – צפות, כלומר עולות מעט משפת ידיו כדבר הצף למעלה, ושיעורו יותר ממחוקות ופחות מגדושות.

עוד ספק בענין חפינה: בהקדם מביאה הגמרא דין נשפך הדם שהוא יסוד הספק, תְּנַן הָתָם (זבחים כה.), אם כששחט הקרבן נִשְׁפַּךְ הַדָּם מצואר הבהמה עַל הָרִצְפָּה, וַאֲסָפוֹ לתוך כלי, פָּסוּל. אבל אם בשעת שחיטה קיבל הדם בכלי ונשפך מִן הַכְּלִי עַל הָרִצְפָּה וַאֲסָפוֹ לכלי, כָּשֵׁר. ומבארת הגמרא, מָנָא הָנֵי מִילֵּי – מנין לומדים דין זה, דְּתָנוּ רַבָּנָן, נאמר בתורה (ויקרא ד ה) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ מִדַּם הַפָּר', ולומדים 'מדם הפר' שצריך שיקבל מדם חיותו של הפר, דהיינו מַדַּם הַנֶּפֶשׁ – דם שהנפש יוצאת בו, וְלֹא מִדַּם הָעוֹר – דם היוצא כשחותך העור קודם שיגיע לסימנים, וְלֹא מִדַּם הַתַּמְצִית – דם המתמצה ונסחט ושותת בסוף השחיטה. ועוד לומדים מפסוק זה, ממה שנאמר 'מִדַּם הַפָּר', שמורידים את האות מ"ם מתיבת 'מדם' ומוסיפים אותה לתיבת 'הפר' ודורשים 'דָּם מֵהַפָּר' יְקַבְּלֶנּוּ – שיקבל הדם מצואר הבהמה ולא יאסוף מהרצפה, ואנו מוכרחים לשנות וללמוד כן, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ שנלמד כפי שכתוב 'מִדַּם הַפָּר' ומשמעותו 'מִדָּם' וַאֲפִילּוּ מְקֻצָּת דָּם, וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה הַמְקַבֵּל צָרִיךְ שֶׁיְּקַבֵּל אֶת כָּל דָּמוֹ שֶׁל פָּר, שֶׁנֶּאֱמַר בהמשך הפרשה אחר שפירש ענין הזאות שבע פעמים על הפרוכת ועל קרנות מזבח הקטורת (שם ד ז) 'וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה', ובהכרח אין הכוונה לשיריים, שהרי לא יתכן שבשיריים יהיה לו את כל הדם, שהרי כבר הזה ממנו על הפרוכת ועל המזבח, אלא נאמר זאת על הקבלה, שצריך שיקבל בשעת שחיטה את כל הדם, ואם כן אי אפשר ללמוד 'מדם הפר' ואפילו מקצת דם, אֶלָּא על כרחך שֶׁמַּע מִינָּהּ מַאי 'מִדַּם הַפָּר', דָּם מֵהַפָּר יְקַבְּלֶנּוּ, וְקָסָבַר גּוֹרְעִין אות מתיבה זו וּמוֹסִיפִין אותה בתיבה אחרת וְדוֹרְשִׁין המקרא כך, וכאמור לומדים מהפסוק שקבלת הדם תהיה דווקא מצואר הפר ולא מהרצפה.

ומחמת הדין האמור בָּעֵי רַב פָּפָּא, נִתְפַּזֵּר הַקְּטוֹרֶת מְמִלּוֹא חָפְנָיו על הרצפה מַהוּ – האם נפסל בכך או שיכול לאספו ולהקטירו. וצדדי הספק, שבקומץ אין ספק שאם נתפזר הקומץ מידו פסול, שהרי מקישים מנחה לעולה, וארבע עבודות של המנחה הם כנגד ארבע עבודות של העולה, ומתן הקומץ בכלי הוא כנגד קבלה, וכמו שבקבלה צריך לקבל את הדם מצואר הבהמה ואם נשפך על הרצפה פסול, כן גם במתן הקומץ בכלי, ידו כצואר בהמה וצריך לתת הקומץ מידו לכלי ואם נתפזר פסול, אך לגבי קטורת יש להסתפק האם כיון שאחר החפינה נותנה בכלי שרת הרי זה כמנחה ודינו כקבלה וְדִלְמָא כְּצַוָּאר בְּהֶמָה דָּמֵי, וכל זמן שלא נתן בכלי עדיין לא נתקדש ואם נתפזרה על הרצפה פְּסוּלָה, אוֹ דִילְמָא כיון שבקטורת מעיקר הדין אין כלי מעכב בה, אם כן קידוש הקטורת לא נעשה על ידי כלי שרת אלא ידיו כִּכְלֵי שָׁרֵת דָּמֵי, ואין ידו כצואר בהמה וְלֹא פְּסוּלָה הקטורת שהתפזרה, תֵּיקוּ.

ספק נוסף בענין חפינה: בָּעֵי רַב פָּפָּא, חִישֵׁב בְּמעשה חֲפִינַת קְטוֹרֶת להקטירה למחר, דהיינו חוץ לזמנה, או להקטירה חוץ למקומה, מַהוּ, מִי אֲמְרִינַן יָלִיף גזירה שוה 'מְלֹא' 'מְלֹא' מִמְּנָחָה, במנחה נאמר 'מְלֹא קֻמְצוֹ' ובחפינה נאמר 'מְלֹא חָפְנָיו', מָה הָתָם במנחה מְהַנְיָא – הועילה בָּהּ מַחֲשָׁבָה לפוסלה אם חושב מחשבת פסול במעשה הקמיצה, הָכָא נַמִי במעשה החפינה מְהַנְיָא בָּהּ מַחֲשָׁבָה, אוֹ לֹא לומדים גזירה שוה, ולא מצאנו שמחשבה פוסלת בחפינה.

אָמַר לֵיהּ רַב שִׁמִי בַּר אַשִׁי לְרַב פָּפָּא לפשוט שמחשבה פוסלת בקטורת, תָּא שְׁמַע, שנינו משנה בעדויות (פ"ח מ"א), הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא, (הקומין) [הַפּוֹלֶת] של מנחות, וְהַקְּטוֹרֶת בין של כל ימות השנה ובין של יום הכיפורים, וְהַלְּבוֹנָה שמביאים עם המנחה, וְהַנְּחָלִים שחותה כהן גדול ביום הכיפורים להקטיר עליהם הקטורת לפני ולפנים, המונחים בכלי, שגם בהם הדין שֶׁאִם נָגַע טְבוּל יוֹם בְּמַקְצָתָן פָּסַל אֶת כּוּלָּן, שזהו חומר בקודש מבתרומה, שאף שהם גופים מחולקים וכשנגע בהם טבול יום לא נגע בכולם, בכל זאת כולם נפסלים, שהכלי מצרפן. ומדייק רב שימי ממשנה זו, קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ מִדְּפָסַל טְבוּל יוֹם בקטורת, מוכח שנתקדשה קדושת הגוף על ידי הנחתה בכלי שרת, שאין טבול יום מטמא בחולין אלא רק פוסל בקדשים, ואם כן פְּסָלָה נַמִי לֵינָה, שאם לא הקטירו אותו ועבר עליו לילה נפסל, כדין כל דבר הקדוש קדושת הגוף, וּמַדְּלֵינָה פְּסָלָה, פְּסָלָה נַמִי מַחֲשָׁבָה שחושב להלינה.

ספק נוסף של רב פפא בענין עבודת הקטורת של יום הכיפורים: בָּעֵי רַב פָּפָּא,

חִישֵּׁב בְּשעת חֲתִיַּית גֶּחָלִים על מנת להקטיר הקטורת למחר, מַהוּ לפסול הקטורת בכך, האם מַכְשִׁירֵי מִצְוָה כגון חתיית גחלים שהוא הכשר מצוה לקטורת, כְּמִצְוָה דָּמוּ, ונחשב כאחד מעבודות הקטורת ופוסל את הקטורת כשחישב בעבודה זו, אוֹ לֹא, שמכשירי מצוה אינם כמצוה וחתיית גחלים אינה נחשבת כעבודה ואין מחשבה פוסלת בה, תֵּיקוּ.

שנינו במשנה, נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו. מביאה הגמרא ספק שרצו לפושטו ממשנתינו: בָּעוּ מִינֵּיהּ מֵרַב שֵׁשֶׁת, הוֹלָכָה לדם קדשים ממקום השחיטה לזורקו למזבח בְּיַד שְׂמֹאל, מַהוּ – האם נפסל הדם בהולכה זו או לא, ועל קבלה וזריקה לא נסתפק, שודאי צריך דווקא בימין שנאמר בהם 'כהונה', שכתוב (ויקרא א ה) 'וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי ה' וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב', 'והקריבו' האמור כאן זו קבלת הדם, שהיא העבודה הראשונה אחר השחיטה, ועל זה נאמר 'בני אהרן הכהנים', וכן 'וזרקו' האמור בפסוק מדבר על 'בני אהרן הכהנים', וכל מקום שנאמר כהונה אינו אלא בימין, שלומדים (זבחים כד:) ממצורע שכתוב בו (ויקרא יד טז) 'וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית' לכל מקום שכתוב כהן שצריך ימין, אבל הולכה לא כתובה בפירוש בפסוק, אלא נלמד ממה שהוציא הכתוב קבלה בלשון 'והקריבו' שמשמעותו שיקריבו את הדם לעבר המזבח, דהיינו הולכה, אך כיון שלא נאמר בפירוש בפסוק יש להסתפק אם 'הכהנים' שנאמר בפסוק מדבר גם על הולכה ללמד שגם הולכה צריכה ימין או לא.

אָמַר לְהוּ רַב שֵׁשֶׁת תְּנִיתוּהָ – שנינו דין זה במשנתינו, נָטַל אֶת הַמַּחְתָּה בִּימִינוֹ וְאֶת הַכַּף בִּשְׂמֹאלוֹ, סברה הגמרא שהולכת הכף דינה כהולכת הדם, ויש להביא ראיה ממשנתינו שהולכה כשירה בשמאל.

שואלת הגמרא: למה לנו לפשוט מדין האמור בקטורת, וְנִפְשׁוֹט לְהוּ מדין האמור בקרבן עצמו, מַהָא דְּתַנְיָא במסכת תמיד בסדר הולכת איברי התמיד, ששה כהנים היו מוליכין איברי התמיד, הראשון מוליך את הראש והרגל, הראש בימינו וְהָרֶגֶל שֶׁל יָמִין הבהמה בִּשְׂמֹאל, וּבֵית עוֹרֵהּ לַחוּץ – מקום שמשם הופשט העור היה פונה כלפי חוץ, ומקום החתך שחתכוה מגוף הבהמה היה פונה כלפי הכהן המוליך, כדי שלא יראה מקום החתך שהוא מראה ניוול לחוץ, ומוכח מכאן שהולכה כשירה בשמאל.

משיבה הגמרא: מהולכת איברים אי אפשר ללמוד, דְּאִי מַהָתָם הֲוָה אָמֵינָא הָנֵי מִילֵּי שהולכה כשירה בשמאל, רק בְּהוֹלָכָה דִּילְמָא מְעַכְּבָא כַּפָּרָה, ובהולכת איברים, שאין הכפרה תלויה אלא בדם ולא בהקטרת האיברים, ואינם נחשבים כעיקר הקרבן ולכן כשר בהם הולכה בשמאל, אֲבָל הוֹלָכָה דְּמְעַכְּבָא כַּפָּרָה כהולכת הדם שבו תלוי הכפרה והוא עיקר הקרבן, לֹא אומרים שהולכה כשירה בשמאל, קָמַשְׁמַע לָן ממשנתינו בהולכת הקטורת שהיא הולכה בעיקר עבודת הקטורת, ובכל זאת כשירה בשמאל.

אגרות קודש

ב"ה, כ"ב טבת, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ' טבת ופ"ש.

ונעם לי ביותר לקרות במכתבו מהצלחתו בהשפעתו על ארגוני הצעירים, ויהי רצון אשר הצלחתו עד עתה תעורר בו ובמושפעיו תוספת התאמצות לסיוע במוסדות כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וע"ד המבואר בטבע בני אדם, מי שיש לי מנה רוצה מאתים, ומי שיש לו מאתים רוצה ארבע מאות, שכמה פעמים ככה צריך להיות בענינים השייכים לרוחניות ולקדושה, ומובן וגם פשוט שהאמור יוסיף בברכות השי"ת גם בעניניו הפרטים.

ובאותו ענין, הרי בעת רצון מזכירו הנני על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע וגם לעתיד בל"נ אעשה כן, אבל כפי שמסרתי ע"י הרה"ח איי"א נו"נ רב פעלים מו"ה... רואים במוחש, אשר כשדוחקים את השעה לא תמיד מועיל זה, ואדרבה וכו', ואף שמובן הצער המביא לדחוק את השעה, ואין אדם נתפס על צערו, הרי אין המדובר בענינים של עונש ח"ו, אלא שטבע הסדרים כן הוא, ועד כמה שיש להשתמש במלת טבע בכגון דא, והרי כיון שנתבאר ענין זה בכ"מ איך שאין רצוי לדחוק השעה, בודאי שבכחו של האדם לעשות כן, ובפרט שרואים במוחש אשר דחיקת השעה פעל זה עליו בהעדר השמחה ובמילא גרעון בהמרץ וכו', שהרי זה גם הסברה בטבעי נפש הבהמית איך שאין רצוי הענין.

ויהי רצון שבקרוב ממש יבשר טוב, בטוב הנראה והנגלה גם בעניניו הפרטים, ובפרט שצודק בכתבו שזהו נוגע גם לענינים הכללים, וינצל הענין [ד]אתכפיא ושלא לדחוק השעה באופן של הרחבה אמיתית בגו"ר.

ברכה לבשו"ט וכנ"ל בעגלא דידן.